

Maresme i de ciutats del Garraf, o la Nacional II al Maresme, amb un nivell de sinistralitat inacceptable des de fa dècades. Tan necessària com els projectes de reconstrucció i reurbanització és la gestió coordinada i contínua del litoral. La descoordinació entre totes les administracions, estatal, autonòmica i local amb competències superposades sobre el litoral ha estat sovint el rerefons de la crítica de moltes de les notícies i articles d'opinió publicats el 2004. La recreació del paisatge cultural del litoral podria començar amb el projecte senzill, però simbòlic, de restaurar i fer accessibles tots els vells fars de la costa i obrir-los al públic: la visió de la costa i del mar des del far del cap de Creus o des del far del delta de l'Ebre és inoblidable, però també la que proporcionen els fars que tenen la mala sort d'estar més a prop de Barcelona. Ni el far de Montjuïc, ni el del Llobregat o el de Calella poden visitar-se, ni tampoc l'antic far de Barcelona, reconvertit en rellot-

ge, el centre màgic on el paral·lel i el meridià es creuen, si bé sí que es pot visitar el far de Vilanova i la Geltrú, la ciutat abans coneguda com la *Petita Havana*, on trobareu, a l'entrada, el cartell publicitari on diu EL GARRAF EN VENDA. Si hi aneu en tren ni el veureu, i podreu fins i tot visitar el fantàstic Museu del Ferrocarril, la biblioteca de Víctor Balaguer, la plaça porxada que us recordarà la de Vilassar de Mar, la plaça Reial de Barcelona, i els porxos d'en Xifré, l'india d'Arenys de Mar. Al far hi ha un petit museu marítim on s'exposa, entre molts altres vells objectes mariners, un bot de salvament restaurat anomenat *Victor Rojas*, en homenatge a un mariner portoriqueny... però la història d'en Víctor Rojas és una història antiga, i aquest text és un article per a donar notícia del que ha passat al litoral durant el 2004 i per a avançar, si de cas, discussions i projectes de futur que se'n deriven i no pas la lletra nostàlgica d'una havanera.

Marta Ball-llosera

Portaveu de Salvem l'Empordà

PLA DIRECTOR DEL SISTEMA COSTANER: PERCEPCIÓ DE CANVI?

Em coincideix, en el temps, la lectura del llibre *Debat Costa Brava. Congrés: un futur sostenible*, editat per la demarcació de Girona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i aquest escrit sobre el Pla director urbanístic del sistema costaner (PDUSC, a partir d'ara), i aquest fet m'ha donat l'oportunitat de poder reflexionar sobre ambdós fets.

El Debat es va realitzar entre el 5 de març i el 16 d'abril de 2004, després que els organitzadors l'ajornessin pel calendari d'eleccions de la Generalitat de Catalunya, imagino que per no caure en el risc de males interpretacions i posicionaments polítics.

Aquest fet ens va donar l'oportunitat, als assistents al Debat, de poder sentir quines són les noves polítiques previstes respecte a la planificació territorial del litoral català després d'un canvi de color polític a la Generalitat.

I en data d'avui, tinc la possibilitat de poder avaluar i analitzar què ha passat respecte de l'aplicació del programa avançat pels polítics i tècnics al Debat, després de gairebé dos anys de nou govern de la Generalitat.

El Debat Costa Brava fou dividit en tres jornades: territori escàs o paisatge fràgil; mobilitat i infraestructures: déficit o risc; i model turístic: final d'etapa? Tres apartats provocadors que donen a entendre una situació molt delicada.

Crec que, transcrivint literalment el que van dir alguns dels participants, ens podem fer una idea clara de la diagnosi que s'hi va fer, la qual comparteixo amb la majoria dels ponents.

Salvador Milà, conseller de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, obria el debat dient: "En aquesta mateixa vila de Roses, un grup de visionaris, de gent amb molta empena, fa vint-i-set anys, concretament el desembre de l'any 1976, quan encara ni tan sols era clar que hi havia un canvi democràtic (la voluntat hi era, però no se sabia en quin sentit aniria), van tenir la previsió de parlar del futur d'aquest territori i d'assenyalar-ne els perills i els potencials".

El conseller obria aquest debat tan sols cent dies després de la signatura de l'Acord del Tinell per un govern catalanista i d'esquerrres, un text que molts ciutadans vam interpretar com un canvi en la manera de governar un país després de vint-i-tres anys monocroms, políticament parlant. El senyor conseller va continuar dient: "Però escolteu: si som aquí avui, vint-i-set anys després, és perquè ens neguitem el que pugui passar els propers vint-i-cinc anys a la Costa Brava i al país en general i perquè suposo que estareu d'acord amb mi que ni el territori, ni el paisatge, ni la societat de la Costa Brava no podrien suportar vint-i-cinc anys més amb un model de creixement socioeconòmic i d'ocupació del territori com el que s'ha aplicat fins ara". Comparteixo aquest sentiment, però no cal oblidar que calen po-

lítiques molt valentes per aconseguir un canvi de dinàmica urbanística com els que s'estan plantejant les revisions dels POUMS (plans d'ordenació urbanística municipal) en l'actualitat.

Joan Nogué, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Girona, deia en la seva ponència, fent referència a les reflexions d'Yvette Barbaza sobre el futur de la Costa Brava: "En efecte, l'esquer del profit immediat va prevaler sobre el seny. El que la professora Barbaza no podia imaginar l'any 1988, quan escrivia, afligida, aquestes paraules, era que pocs anys més tard, en plena dècada de 1990, s'iniciaria un dels períodes més negres de la nostra història pel que fa a l'esquarterament del territori i a la degradació del paisatge; un període –en el qual encara estem immersos– caracteritzat per una excepcional demanda d'habitatge, per una autèntica febre constructora, per una descarada especulació del sòl, per una funesta vinculació d'una part significativa del sector turístic amb el negoci immobiliari i per una banalització generalitzada del paisatge"[...] "Convé, doncs, analitzar què ha passat, com hem arribat fins aquí, quina és la situació actual i quines propostes hauríem de debatre públicament per tal de reconduir una realitat territorial i paisatgística complexa i abocada a una carreró sense sortida, si no es replanteja dràsticament l'orientació seguida aquesta darrers anys".

Oriol Nel·lo, secretari de Planificació Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, deia: "Ara bé, en les darreres dècades, l'evolució d'aquest espai, tan ric de potencialitats, ha estat motiu de preocupació. En efecte, el procés urbanitzador, a mesura que s'ha anat estenent sobre el territori, ha transformat el paisatge costaner fins al punt que els seus valors patrimonials, ambientals i econòmics s'han vist seriosament compromesos. Així, en l'actualitat, gairebé la meitat –el 46'5% exactament– de la costa catalana ja ha estat urbanitzada, en part a causa de la dispersió de la residència, en part a l'activitat constructiva associada al fenomen turístic"[...] "Afortunadament, tot i les hipoteques dels darrers anys, som encara a temps d'actuar per a garantir la qualitat i l'atractiu de la nostra costa. El Govern de la Generalitat s'ha compromès a fer-ho i ho ha considerat una de les seves prioritats en matèria territorial"[...] "L'objectiu principal del Pla director és identificar, protegir i posar en valor els espais costaners lliures actualment d'ocupació, amb la finalitat de contribuir a un desenvolupament urbanístic compassat, harmònic, respectuós i culte del litoral català"[...] "Ara bé, serà suficient aquesta mesura per a ordenar el nostre litoral? Certament, no. L'evolució dels espais costaners està indissolublement relacionada amb les dinàmiques de transformació del territori català de conjunt. La correcta gestió del litoral només serà possible, per tant, quan el conjunt de Catalunya disposi dels instruments de planejament territorial que precisa"[...] "És a través d'aquest planejament supramunicipal que l'Administració es dotarà dels instruments pera fer front a l'escampadissa de la urba-

nització i per a contribuir a articular el nostre territori sobre una xarxa de pobles i ciutats ben delimitats, rics d'activitats, d'oportunitats econòmiques i de convivència".

Juli Esteban, director del Programa de Planejament Territorial, en la taula rodona moderada per la periodista Maria Gorgues, ja deia el que serà la base de la meua queixa respecte del PDUSC: "Per això, el primer acte de la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques ha estat aquest Pla director de protecció del sistema costaner que s'està redactant en aquests moments i amb el qual es pretén impedir que surtin més 'capes ocultes'". No aturarem gaire res del que ja hi havia en marxa perquè no podem, però pel que fa a tot allò que estava classificat com a no urbanitzable, i hi afegixo també el que és urbanitzable però no està delimitat, procurarem, en la mesura que sigui possible, aturar-ho ja d'una manera definitiva i incorporar-ho als espais protegits".

Joaquim Nadal, conseller de Política Territorial i Obres Públiques, amb una gran oratòria i poca concreció, va dir: " .. els vull dir que des del Govern de la Generalitat de Catalunya compartim la preocupació expressada per en Joan Cals en les seves conclusions. Som plenament conscients que afirmar

El PDUSC ha servit per a protegir alguna àrea de gran valor ecològic i bella paisatgística però no ha afectat el nombre d'habitatges previstos en termes generals

que el Govern les farà seves, les estudiarà i les posarà en pràctica, ara per ara, no és encara garantia de res. Perquè també compartim un diagnòstic: tos ens havíem pensat, l'any 1976, que la gestió democràtica del planejament portaria, per si mateixa, tota sola, la solució del problema o, com a mínim, d'alguns dels principals problemes que detectàvem. Però en aquell moment no havíem acabat de calcular ni els creixement previstos, implícits, ja reconeguts i existents, ni els drets adquirits, encara que no fossin executats, ni l'evolució mateixa del mercat i la societat" [...] "I quan en Joan Cals, per exemple, apel·lava a alguna de les nefastes conclusions del mal gust, caldria concretar quin mal gust, arbitrat per qui i executat per qui i des de quins àmbits professionals, empresarials, socials o cívics. En aquest sentit, em sembla que és important que, a poc a poc, en aquest procés de pedagogia política que també reclamen les conclusions, ens anem posant d'acord no en un consens de coartada, sinó en un consens construït des del debat i la discussió per tal que allò que finalment acabem acordant vulgui dir exactament el mateix per a tothom." [...] "des d'aquell 17 d'octubre de l'any passat fins avui, 16 d'abril, se succeïren uns esdeveniments de tanta magnitud en la vida política catalana i espanyola, fins al punt de situar-nos tots davant una nova perspectiva. Engrescadora? Sí. Realistament engrescadora?

També. No vull donar peu, tot i que el capgirament del calendari ha estat pràcticament revolucionari, a cap tipus eufòria. Vull que siguem conscients que malgrat que el canvi de perspectiva, de prioritats i d'orientació ha estat radical, es produeix en un context, en un marc i en una conjuntura política i internacional que marquen les pautes...". Aquesta darrera idea fa pensar molt...

El Debat fou molt extens i ampli, amb molts aspectes considerats, però amb una idea molt repetida: no podem continuar com fins ara. Aquesta premissa és imprescindible, i evidentment afecta de manera directa els planejaments urbanístics municipals actuals i vigents. No és possible un canvi de dinàmica a la Costa Brava si no es replantegen les dinàmiques urbanitzadores. És un primer pas que cal resoldre per a poder abordar llavors altres aspectes també molt importants, com per exemple la qualitat i l'estètica arquitectònica del que es pugui fer de nou, del que cal rehabilitar i del que ja tenim construït.

A efectes pràctics, i comparant els mapes del planejament municipal vigent i els mapes amb les taques de protecció de ser urbanitzades dels dos PDUSC, podem arribar a la conclusió que aquest Pla director no ha tingut l'efecte desitjat respecte d'aquest canvi de dinàmica, tot i que Juli Esteban i l'Oriol Nel·lo ja ho advertien en les seves respectives xerrades.

Mostro algunes dades sobre alguns municipis del litoral de l'Alt Empordà, per a exemplificar aquesta afirmació:

El PDUSC ha servit bàsicament per a protegir alguna àrea de gran valor ecològic i bellesa paisatgística –com el cas de cap Ras a Llançà–, però el nombre d'habitatges previstos en termes generals no ha

afectat i per tant no hi haurà una percepció de canvi real. De totes maneres, sí que cal reconèixer que ha estat una mesura de prevenció respecte de la possibilitat que en el sòl no urbanitzable no hi haurà la possibilitat de continuar creixent. Una problemàtica que en el meu imaginari era inexistent, potser de manera ingènua, però que es basa en el fet que en les darreres revisions dels planejaments urbanístics tampoc no es va reflectir, i parlo concretament de la revisió del POUM de Llançà, la revisió del POUM del Port de la Selva i la revisió parcial del sòl urbanitzable de Roses. Aquestes revisions permeten la continuïtat dels planejaments previstos ara fa quinze anys, però no afecten de manera significativa zones que eren considerades com a sòl no urbanitzable. Però, evidentment, benvinguda sigui la previsió.

En la xerrada feta per Oriol Nel·lo sí que es perfilava una altra pista a tenir seriosament en consideració, el fet que el planejament supramunicipal de caire comarcal, com el Pla director territorial de l'Empordà, pugui fer una tasca més valenta i de contenció de la urbanització. En data d'avui, aquest Pla es troba en fase de suggeriments. La interpretació que en fa Salvem l'Empordà és que, tot i que en la memòria del document hi ha intents reals de poder disminuir de manera considerable el nombre d'habitatges, la normativa no garanteix eines jurídiques per a poder-ho executar. Per tant, la Comissió d'Urbanisme es trobarà de nou amb molts punts a l'ordre del dia de les reunions mensuals, els quals, si no es fa servir una normativa més acurada i valenta, serà paper mullat. Caldrà veure, i aquí hi ha la gran incògnita, quin document s'aprovarà inicialment i llavors serà el moment de poder avaluar realment si ens trobem en un moment de canvi de política urbanística, segons un govern catalanista i d'esquerres, tal com es defineix en l'acord del Tinell, o segons un govern possibilista i continuïsta. L'expectativa es manté vigent.

Municipi	Habitatges construïts	Habitatges potencials *	PDUSC
Llançà	6.618	1.928	Afecta cap Ras: 35 habitatges
Port de la Selva	1.560	400	No afecta
Cadaqués	2.622	1.829	Afecta significativament un pla parcial
Roses	22.667	6.042	No afecta
Castelló d'Empúries	13.591	1.597	No afecta
L'Escala	13.229	5.877	No afecta

* segons el Pla director territorial de l'Empordà